

УДК 725.513.012.8-053.2(042.3)

К. В. Чернявський*канд. мист., доцент**Київського національного університету**технологій та дизайну (м. Київ)*

ПРИНЦИПИ ПІДВИЩЕННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ІНТЕР'ЄРІВ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАКЛАДІВ

Анотація: в статті розглядаються питання організації комплексного формування дизайну інтер'єрів лікувально-оздоровчих закладів засобами монументально-декоративного мистецтва.

Ключові слова: дизайн інтер'єру, принципи, об'ємно-просторова організація, предметне наповнення, естетика, комфортність, архітектурно-художня кераміка, мистецтво.

Принципи формування інтер'єрів лікувально-оздоровчих закладів є багатограничними, до їх створення мають відношення різні області проектування – архітектура, дизайн, інженерне проектування, а також монументально – декоративне мистецтво [1, с.150]. Для отримання комплексного цілісного архітектурно-художнього вирішення інтер'єру на високому естетичному рівні, питання взаємодії різних видів мистецтв та архітектури повинні розглядатися комплексно на початковій стадії проектування. На загальну композицію інтер'єру, яка включає елементи предметного наповнення та оздоблення, в значній мірі, впливають можливості бюджетної сфери фінансування об'єктів, до яких відносяться лікувально-оздоровчі заклади.

Загальною основою теоретичних та методологічних засад дослідження щодо питань художнього формоутворення, у т.ч. дизайну, стали фундаментальні праці О.Боднара, О.Бойчука, В.Даниленка, І.Кузнецової, А.Мардера, В.Мироненка, М.Яковлєва. Теоретичні аспекти формування архітектурного середовища розглянуто в роботах: А.Аалто, В.Абизова, В.Єжова, А.Іконнікова, А.Мардера, Є.Новикової, О.Олійник, М.Полевичок, Є.Пономарьової, Н.Степанова, В.Кравця, Ю.Чепелика, А.Скороходової. У сфері проектування лікувальних закладів останніх років вивчені роботи: С.Змеула, А.Кадуріної, Л.Ковальського, Г.Ковальської, В.Куцевича, С.Лінди, А.Лісіціана, К.Підгірняк, В.Русіна, О.Юрчишин.

Роботи цих та інших авторів створили базу для проведення подальших досліджень, включаючи, засоби монументально-декоративного мистецтва, для

організації комфортного та естетичного об'ємно-просторового середовища будівель лікувально-оздоровчих закладів (ЛОЗ).

Єдність предметно-просторового середовища при формуванні дизайну інтер'єрів ЛОЗ обумовлена не лише спільністю цілі створення її елементів, а й єдиною системою факторів, що впливають на їх формування, об'єктивних зовнішніх умов, при яких створюється об'ємно-планувальне вирішення будівлі в цілому, так і її інтер'єри.

Вплив цих факторів має універсальний характер і в тому, чи в іншому ступені проявляється в усіх компонентах предметно-просторового середовища. Фактори, що формують інтер'єрні простори громадських будівель тісно взаємопов'язані і їх вплив має комплексний характер [2, с. 171]. Належні їм якісні відмінності, із урахуванням специфіки лікувальних закладів, дозволяють запропонувати наступне розподілення: соціально-економічні, технологічні, технічні, природно-кліматичні, містобудівні та естетичні групи факторів.

До соціально-економічних відносяться: зміна заможності суспільства; зростання матеріальних та духовних потреб населення; рівень матеріального положення замовника, національні традиції регіону.

У тісному зв'язку із соціально-економічними факторами, а також з урахуванням науково-технічного прогресу знаходяться технологічні фактори. До яких відносяться: удосконалення технологічних процесів у закладах охорони здоров'я, впровадження нового обладнання, техніки та матеріалів.

До технічних факторів, які знаходяться в тісній взаємодії з функціонально-типологічними, належать: розвиток конструктивних і інженерних систем, рівень розвитку технології виробництва конструкцій та методів будівництва масових громадських будівель, що дозволить добитися нової якості об'ємно-просторової структури приміщень – зимові сади, універсальні атріумні простори.

Певного впливу на формування інтер'єрних просторів лікувальних закладів має група природно-кліматичних факторів та містобудівних, до яких відносяться регіональні особливості клімату, традиції місцевих умов будівництва в сучасних умовах, місце розміщення об'єкту. Необхідність урахування цих факторів знаходить своє відображення у загальній композиції та принципах взаємозв'язку приміщень [3, с. 184].

При створенні дизайну інтер'єру ЛОЗ, вагома роль сьогодні, відводиться естетичним факторам, до складу яких належить: просторова композиція, колористичне рішення та освітлення, композиційна узгодженість форм елементів обладнання та меблів, вироби і витвори мистецтва, озеленення.

Проблема декоративного оздоблення інтер'єру – надзвичайно складна і делікатна сфера формування об'ємно-просторової структури внутрішнього

простору. Необхідно вирішувати питання синтезу мистецтв, співвідношення матеріальних та естетичних цінностей. Естетичне вирішення інтер'єру сприяє створенню цілісності та індивідуалізації. Засобами вирішення цих задач виступає гармонізація, взаємна координація цілого ряду характеристик формування інтер'єру з ціллю досягнення їх узгодженості за формою, масштабом, кольором, стильовими характеристиками.

Художній образ інтер'єрного простору, з його особливою виразністю, досягається не лише набором традиційних архітектурних та декоративних елементів, а тонким підбором всіх його складових, кожний з яких несе свою функцію. Організація стін, стелі, підлоги, вибір освітлення являються головними компонентами при створенні інтер'єру, та досягнення позитивної психологічної атмосфери. Також при виборі декоративних елементів художнього оздоблення інтер'єрів необхідно враховувати тип лікувального закладу, його специфіку, санітарно-гігієнічні вимоги та контингент відвідувачів та пацієнтів. Відповідно до санітарно-гігієнічних вимог лікувального закладу, та економічного підґрунтя одним з основних видів монументально-декоративного мистецтва обрано архітектурно-художню кераміку.

Вироби та твори художньої кераміки в інтер'єрі лікувального закладу виступають як елементи дизайну, що нерозривно пов'язані з інтер'єром та його функціональним призначенням являються об'єктами, які не можливі та непотрібні без людини – вона їх створює для себе і її особливостям вони повинні відповідати. Таким чином, людина і все створене нею знаходиться у нерозривному взаємозв'язку, утворюючи єдину систему.

На основі проведеного дослідження сформувалися такі принципи архітектурно-художнього вирішення інтер'єрів лікувально-оздоровчих закладів з використанням елементів кераміки:

- синтезу об'ємно - просторового вирішення та елементів художньої кераміки в інтер'єрі;
- цілісного інтер'єрного простору з використанням художньої кераміки;
- дотримання, світлового комфорту, кольоропластичного вирішення та позитивного психоемоційного клімату в інтер'єрі лікувального закладу.

Принцип синтезу об'ємно-просторового вирішення та елементів художньої кераміки в інтер'єрі. Для художньої виразності, будівля, крім функціональної та конструктивної доцільності, повинна відповідати таким вимогам як: цілісність, впорядкованість та пропорційність.

Основними складовими принципами синтезу архітектурно-планувального вирішення та елементів художньої кераміки в інтер'єрі є – раціональність,

функціональна та естетична доцільність всіх елементів формоутворення інтер'єру.

Виділення головного елементу композиції та підлеглість усіх моментів за ступенем їх значущості сприяє сумісності елементів системи в єдине ціле [4, с. 213]. Твори художньої кераміки в інтер'єрі можуть виступати центром композиції приміщення, підпорядковуючись загальній тектоніці інтер'єру. На відміну від процесів демонстрації творів пластичних мистецтв в музеях, на виставках, в галереях естетичний ефект їх використання в просторі, в більшій мірі, визначається загальною композицією інтер'єру. Емоційний потенціал сприйняття творів мистецтва ширший, ніж у інших елементів дизайну інтер'єру.

Головним завданням при розробці архітектурно-художнього формування інтер'єрів дитячих лікувально-оздоровчих закладів є організація засобами мистецтва архітектурного простору середовища, яке б сприяло проходженню необхідних функціональних процесів.

Формування дизайну інтер'єрних просторів ЛОЗ засобами художньої кераміки потребує індивідуального підходу та урахування всіх факторів. Раціональна організація інтер'єру потребує вирішення даної задачі в комплексному контексті з урахуванням таких особливостей, як форма плану приміщення, площа та пропорції, спеціалізація та специфіка лікувального закладу. Визначається доцільність застосування керамічних засобів монументально - декоративного мистецтва, місця їх розташування, тематичне, пластичне та кольорове вирішення.

Принцип створення цілісного інтер'єрного простору засобами архітектурно-художньої кераміки. При розробці концепції громадської будівлі одночасно із загальним архітектурним рішенням повинні проектуватись його інтер'єри. Необхідно дотримуватись єдиного ідейного задуму при створенні як архітектурного, так і дизайнерського проєктів. Розробка керамічних творів проводиться паралельно із розробкою концепції архітектурного та дизайнерського проєктів. Обрана стилістика повинна відтворюватися не лише у оформленні стін, стелі, підлоги так і у предметному наповненні інтер'єру, підбором творів мистецтва, як елементів дизайну. Керамічні твори своїм вирішенням та якістю повинні відповідати стилістиці та функціональним ознакам інтер'єру. Важливим є момент поєднання в одному проєкті домінантного та другорядного аспектів. Твори архітектурно-художньої кераміки повинні якісно підкреслювати перевагу об'ємно-планувальних вирішень інтер'єрів ЛОЗ, бути стилістично та кольоропластично пов'язані із загальним дизайном інтер'єру лікувального закладу.

Принцип дотримання світлового комфорту, кольоропластичного вирішення та позитивного психоемоційного клімату в інтер'єрі лікувального закладу. Світловий комфорт інтер'єру ЛОЗ є однією з важливих вимог при організації середовища. Освітленню належить одна з провідних ролей при організації комфортного інтер'єрного простору. За допомогою освітлення можна акцентувати всі ключові моменти як інтер'єру, так і елементи його оздоблення. Проте при неправильному застосуванні – показати всі недоліки [5, с. 24]. У приміщеннях ЛОЗ використовується як денне, так і штучне освітлення. Штучне освітлення відіграє дуже значну роль у лікувальних закладах, що пов'язане в першу чергу із технологічною специфікою. За допомогою світла можна впливати на емоційний та психологічний стан пацієнтів та відвідувачів ЛОЗ.

Важливим та необхідним є світло при сприйнятті виробів та творів художньої кераміки. Освітлення дає можливість визначати форму керамічного елемента в інтер'єрі, розрізнити матеріал, фактуру, оцінити колір. Завдяки вдало визначеній підсвітці проявляються характерні особливості кераміки – поліхромність, яскравість, багатство відтінків кольору. Розсіяне сонячне світло (дифузне освітлення), що надходить крізь прорізи у стінах, орієнтованих на північ, чи крізь зенітні ліхтарі, є більш стабільним, ніж освітлення прямими сонячними променями. Це освітлення має м'який характер, не втомлює зір, не створює густих тіней, сприяючи тонкій градації світлот і насиченостей на поверхнях огороження, виявляючи дійсну форму простору. Освітлення розсіяним сонячним світлом є найсприятливішим для поліхроматичних площинних керамічних творів в інтер'єрі ЛОЗ.

Сприятливі умови сприйняття об'ємних та рельєфних керамічних творів забезпечує спрямоване світло, яке найкраще виявляє форму та деталі об'єкту. Для кращого виділення різниці висот та деталізації рельєфів доцільним буде застосування бокового чи верхньо – бокового освітлення.

Питання створення позитивного психоемоційного клімату в інтер'єрі лікувального закладу є однією із задач, що постає перед дизайнером. Одним із завдань художньої кераміки в інтер'єрі лікувальної установи є створення позитивної життєстверджуючої атмосфери, втілення свого роду певної терапії засобами мистецтва. Оскільки захворювання будь-якого профілю відбивається на психічному стані людини, предметне наповнення та кольоропластичне вирішення інтер'єрів має, з одного боку, сприяти активізації життєдіяльності організму, (відділеннях лікувальної фізкультури, зонах зимових садів, частково у рекреаціях). У приміщеннях для лікування та відпочинку (лікувальних кабінетах, палатах) бажано створювати м'який заспокійливий режим.

Роль правильно підібраного кольору, фактури та матеріалу у питанні формування архітектурного середовища ЛОЗ є важливою, а інколи і вирішальною у процесі проведення відновлювального лікування та реабілітації. Введення до композиції інтер'єрного простору творів художньої кераміки, які виступають складовою естетикотерапії, позитивно впливають на процес лікування та реабілітації.

В сучасному дизайні інтер'єрів лікувальних закладів присутня тенденція екологічності та принцип взаємодії архітектурної форми, елементів наповнення інтер'єру та природи. При створенні позитивного емоційного середовища одну з провідних ролей відіграє колір. Характер кольорового оточення по-різному впливає на функціональні процеси життєдіяльності людини. В реальних умовах відзначається не лише вплив якогось одного кольору, а дія поєднань кольорів – кольорової композиції. Гармонізація кольорів різних елементів інтер'єру з метою створення цільної кольорової композиції. Кераміка, як один із ефективних засобів створення позитивного емоційного середовища виступає в інтер'єрі ЛОЗ поліхромним акцентом, що сприятливо впливає на життєві функції людини будь якого віку. Забезпечення новизни кольору – мало не найважливіша вимога при формуванні комфортного середовища життєдіяльності людини.

Гармонійне кольорове поєднання в архітектурному просторі всіх його частин та елементів, залежить в – першу чергу, від принципу врівноваженості у ньому окремих кольорових плям, для оптимальних умов перебування людини в даному просторовому середовищі. Існують два основних принципи кольорової гармонії – нюансний, побудований на сполученні відтінків одного кольору або кольорів, близько розташованих один до одного в спектрі, та контрастний, побудований на сполученні кольорів, розташованих на протилежних частинах спектру. Контрастна гармонія створює враження динамічності, напруження. Нюансна гармонія викликає відчуття спокою, врівноваженості, що визначає її можливості формоутворення в інтер'єрах ЛОЗ різних груп приміщень.

Таким чином, при організації інтер'єрів ЛОЗ запропоновані принципи підвищення естетичних якостей інтер'єрів з використанням виробів та творів архітектурно-художньої кераміки, поряд з причетністю до загальних процесів синтезу мистецтв в масштабах архітектурного простору, мають свою неповторну специфіку і є одним із ефективних засобів створення індивідуального характеру та художнього образу інтер'єру будівлі. Вони передбачають дотримання вимог гармонійного розміщення кераміки в інтер'єрному середовищі, стилістики і тематики, світлового та кольорового комфорту сприйняття елементів кераміки в інтер'єрі, створення в цілому

позитивного психоемоційного клімату. Це дозволяє комплексно розробляти дизайн середовища ЛОЗ.

Література:

1. Мироненко В. Эргономические особенности формирования архитектурной среды лечебных центров / В.Мироненко, С.Бодня // Традиції та новації у вищій архітектурно – художній освіті: Зб. наук. праць / ХДАДМ, № 4, 5, 6, 2007. - С. 150 – 155
2. Новикова Е. Интерьер общественных зданий / Елена Борисовна Новикова – М.:Стройиздат, 1984. – 272 с.
3. Архитектурно-конструктивные системы гражданских зданий (История, предпосылки, поиски, перспективы): Учеб.пособие для студентов архит.вузов / В.И.Ежов, С.В.Ежов, О.С.Слепцов, Е.В.Гусева; Под ред. В.И.Ежова. – К.: АртЭк, 1998. – 336 с.
4. Основы архитектурной композиции и проектирования / [под. ред. А.А.Тиц, Ю.Г.Божко, Г.И.Иванова, Н.А.Киреева]. - К.:Вища школа,1976. – 256с.
5. Оболенский Н.В. Освещение интерьеров - элемент архитектурной композиции / Н.В.Оболенский, Ю.Ф.Яремчук // Архитектура и строительство России. – 1992. - N 3. – С.24-26.

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы комплексного формирования дизайна интерьеров лечебно-оздоровительных учреждений средствами монументально-декоративного искусства.

Ключевые слова: дизайн интерьера, принципы, объемно-пространственная организация, предметное наполнение, эстетика, комфортность, архитектурно-художественная керамика, искусство.

Annotation

The question of construction of structural model of the complex forming of interiors of public buildings of social sphere is examined in the article.

Keywords: interior design principles, three-dimensional organization, objective content, aesthetics, comfort, architectural, art pottery, art.